

OPINIÓN

NACIONALISMO E GALEGUISMO EN FERROL

Unha das sorpresas máis chamativas saídas das últimas eleccións municipais, foi o feito de que a española cidade de Ferrol, onde din que falan o castelán "mejor que en Valladolid", chegara a ter un alcalde nacionalista-galeguista. Non sobra a precisión do término que seguiu ao guiño, pois até hai uns anos esta cidade chamábase El Ferrol del Caudillo; e é ben coñecido que Francisco Franco, o individuo que se facía alcumar de tal xeito e que ten nunha praza desta urbe a estatua ecuestre máis grande da península, e por tanto a máis grande do mundo... foi precisamente o caudillo dos nacionalistas españois. Para algúns, o bon do Xaime Bello e o BNG ferrolán virían ser algo así coma un meteorito ou corpo estrano caído nunha cidade patrimonial da Marina española, dunha burguesía española e, se acaso tamén, dos bazaneiros obreiros da UGT e o PSOE, CC OO e o PCE... que —faltaría máis— falan o español con igual corrección que a burguesía, e descoñecerían —no centro como nos bairros— o galego, por ser algo innecesario, que di o alcalde da Coruña. Pero, son as cousas realmente así? Somos tan bichos raros os que falamos galego nesta cidade? É realmente o galego unha moda de agora, ausente outrora da vida da capital de ultramar?

É algo ben coñecido que a historia de Ferrolterra é rica en persoeiros ilustres; algúns deles coñecidos non só na cidade e na bisbarra, senón en toda Galiza, e alén das nosas fronteiras. Desde Concepción Arenal a Gonzalo Torrente Ballester, pasando por outros persoeiros tan coñecidos como Pablo Iglesias e José Canalejas, e o señor que ten unha estatua subido a un cabalo (Cf. *Ferroláns* de Guillermo Llorca). Pero é posíbel que non sexa tan coñecido o feito de que na longa lista de ferroláns ilustres haxa unha chea de nomes que, nos máis diversos campos, manifestaron un compromiso coa Galiza, a súa lingua e a súa cultura, de carácter máis ou menos claramente galeguista.

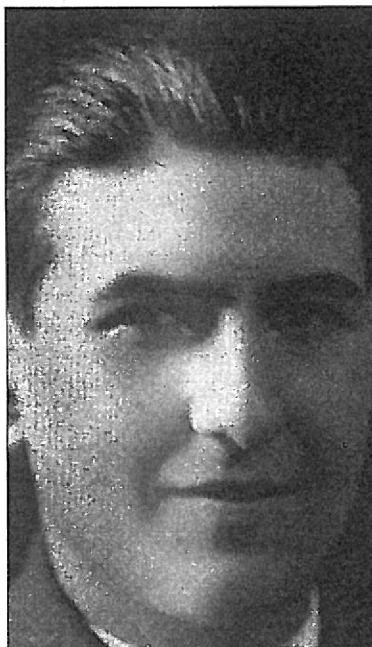
No eido sociopolítico están: Xosé Fontenla Leal (1864-1919), que foi un dos impulsores da creación da Real Academia Galega e do Hino Galego, alén do mar; Rodrigo Sanz (1872-1939), xefe da Liga Galega, un dos fundadores de *Solidaridade Galega* e promotor das *Irmandades da Fala*; Manuel Sánchez Hermida e Euxenio Charlón, tamén das *Irmandades da Fala*, promotores do *Coro Toxos e Froles*, e autores de populares obras teatrais en galego, nas que —como comenta Carvalho Calero na súa *Historia da Literatura Galega Contemporánea*— "non perden ocasión de frostregar a desgalleguización dos galegos"; Manuel Comellas (1853-1925), pedagogo renovador, xornalista e autor dramático en galego; Xaime Quintanilla (1839-1936), o alcalde mártir que escribiu obras en galego; Eliseo Ruiz de Cortázar, "Cuco" (1931-1978), un cura comprometido cos obreiros e o movemento viciñal, como outros curas da bisbarra comprometidos co galeguismo e cos traballadores (Cf. o meu libro *Galegos e cristiáns*), sen esquecer ao que foi bispo da diocese entre 1970-1985, Miguel Anxo Araújo, que publicou nos anos 70 unha memorábel pastoral para a galeguización da liturxía e a catequese (*A fe cristiá ante a cuestión da lingua galega*).

Entre os artistas, ademais dos esgrévios pintores galegos Álvarez de Sotomayor e Pérez Villamil, compre salientar a: Imeldo Corral (1899-1976), pintor que Manuel Antón chamou "poeta da nosa terra"; Emiliano Balás (1859-1934), pintor e poeta, membro das *Irmandades da Fala* e correspondente da Real Academia Galega; e o inesquecible Camilo Díaz Baliño (1889-1936), pintor, cartelista e cenógrafo, deseñador da bandeira das *Irmandades da Fala*, mártir galeguista e pai de Isaac Díaz Pardo.

En fin, tamén entre os escritores en galego houbo ferroláns egrexios. Algúns menos coñecidos, coma o poeta Alberto Camino Sigüet (1820-1861), que Carvalho Calero calificou de "claro precursor de Rosalía" que "ocupa un lugar moi destacado entre os precursores do renacemento literario galego"; Xosé López de la Vega (1825-1885) médico e poeta bohemio, outro dos pre-

VICTORINO
PÉREZ PRIETO

Desgrazadamente tan só nun par de parroquias da cidade se celebra a misa en galego habitualmente. A pesar de ter sido Ferrolterra o berce dun forte movemento de curas pola galeguización da Igrexa nos anos 70 e 80"

Ricardo Carvalho Calero cando mozo e Ernesto Guerra da Cal con Blanco Amor.

cursores da literatura galega; Benito Vicetto (1824-1878), historiador de ampla produción e outro dos precursores de Rexurdimento; Aurelio Ribalta (1864-1940), coñecido militante galeguista e escritor en prosa e en verso; Francisco Cabo Pastor (1872-1973), outro médico e poeta, que foi unha figura importante de *Solidaridade Galega* e tesoureiro das *Irmandades da Fala* de Ferrol; Xoaquín Arévalo (1882-1939), poeta e dramaturgo en galego, xornalista e fundador de varias publicacións da cidade; Dictionio del Castillo (1906-1987), poeta louvado por Otero Pedrayo; e o laureado poeta popular Xosé Mª Pérez Parallé (1909-1987) autor de libros de poemas en galego e de numerosas letras de cantigas, ademais do máis coñecido *Esconxuro da Queimada*.

En fin, outros abondo coñecidos, como Ernesto Guerra da Cal (1911-1977) escritor e traballador incansábel na difusión da literatura galego-portuguesa; e Ricardo Carvalho Calero (1910-1990), o máis egrexio escritor comprometido co galego que deu esta cidade, membro do Seminario de Estudos Galegos, do Partido Galeguista, da Real Academia Galega... e prolífico ensaista, ade-

mais dun grande poeta, novelista e dramaturgo...

É por iso que tampouco non é un "meteorito extraño" caído en Ferrol, o feito de celebrar neste mes de Outubro na cidade un dos actos de "Galegos de por vida". Organizado polo Bienio Irmandiño, nel crentes e non crentes, profesionais, escritores e clérigos, rubrican ante notario que, xa que viven en galego, escriben en galego, rezan en galego, etc. queren tamén "morir en galego", ser enterrados "en galego ou en silencio". Desgrazadamente tan só nun par de parroquias da cidade se celebra a misa en galego habitualmente. A pesar de ter sido Ferrolterra o berce dun forte movemento de curas que traballaron ardeamente pola galeguización da Igrexa nos anos 70 e 80: o equipo *Boa Nova*. Tamén a esta cidade pertence un dos núcleos que fundaron as únicas revistas integramente en galego da Igrexa de Galiza: *Encrucillada* e *Irimia*, que perviven despois de máis de vinte anos a primeira, e case outros tantos a segunda.

Quen di que en Ferrol non falan máis que o español? ♦

Dille Berce ao Inimigo

Novoneira

Non só do Courel a Compostela, desde todos os puntos do país a capital que nos representa conflúen persoas e corazóns para homenaxear ao veterano poeta. A saga de Uxío Novoneira deixa un ronsel claro e desde hai uns anos hai o firme desexo de recoñecer nesa pegada lírica unha parte do noso ser colectivo. Ten Uxío gardado na súa casa santiaguesa un cilindro de pedra, tirado dunha prospección feita na súa montaña montana: "Corazón de Galiza", di con orgullo cando o aínsa ás visitas. Ese corazón é o que todo o mundo recoñece na súa voz, unha das máis fermosas que nos toca ouvir desbullando, lentos, lentos, os seus versos:

Hai uns anos debateuse sobre pais e fillos na lírica do país. Houbo quen desenfocou a

cuestión pretendendo enfrontar sectores que estaban na mesma trincheira. A obra de Novoneira, a súa propia traxectoria vital, é coherente coa mellor intención anovadora e de vangarda que se tensa na lectura da súa obra en expansión e segue sendo un modelo de referencia, se é que os hai en literatura.

A cita de Compostela convértese daquela en algo máis que recoñecemento individual. Biografías que padeceron o espantoso silencio da longa noite de pedra, a imposibilidade de erguer unha obra que conversase cos seus compatriotas en liberdade, o secuestro real da poesía por un réxime de fascismo, reabíñanse tamén para a xente nova. O sábado, e sempre, Novoneira en Compostela. ♦